

SNI és BTMN tanulók ellátása az új szakképzési szabályozásban

*Esélyek és kihívások – SNI és BTMN tanulók a szakképzésben
c. Konferencia*

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, 2023. április 21.

Magyar Pedagógiai Társaság, ELTE BGGYK, BGéSZC Öveges József Technikum és Szakképző Iskola

Palotás József,
címzetes egyetemi docens

Iskolatípusok lehatárolása

Köznev. tv. hatálya alatt	Szkt. hatálya alatt
2016-tól „szakiskola” a korábbi „speciális szakiskola” neve.	2020-tól „technikum”, „szakképző iskola”, együtt: „szakképző intézmény”
A (speciális) szakiskola 2012-2020. között „szakképző iskola” kategóriába tartozott (jelenlegi terminológia szerint „szakképző intézmény” volt). Az 1993-as közoktatási törvény 2011-ig gyógypedagógiai intézményként definiálta.	„Szakképző iskola” „műhelyiskola” „képzési formát” indíthat
A „szakiskola” 2020-tól megint nem minősül szakképző intézménynek, de a tartalom és a kimenet részben szakképzési...	A szervezetileg a szakképzésben maradt szakiskolák helyzete: az Szkt. 18. § szerint „többcélú szakképző intézmény”, vagy „szakképző iskola” keretei között, vagy más fenntartásba került

Szakiskola (Köznev. Tv.)

- „... befejező évfolyamának sikeres elvégzéséről kiállított bizonyítvány **középfokú végzettséget** tanúsít” (Köznev. tv. 9. § (6) bek.)
- „...a többi tanulóval **sajátos nevelési igénye** miatt **együtt haladni nem tudó** tanulók felkészítését végzi” (Köznev. tv. 13/A. § (1) bek.)
- „...sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó **közismereti oktatás** és az Szkt. szerinti **szakmai oktatás**, illetve szakképesítésre felkészítő **szakmai képzés** folyik” „ **speciális kerettanterv** szerint” (Köznev. tv. 13/A. § (2), (3) bek. a)-b))

Műhelyiskola (Szkt., Szkr.) 1.

- „...**szakképzésbe való bekapcsolódáshoz** vagy a **munkába állásához** szükséges ismeretek megszerzésére szolgáló képzési forma” (Szkr. 3. § (1) bek.)
- „...folyamatos **mentori támogatással** hozzájárul a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy **személyes és társas** kompetenciáinak fejlesztéséhez és **önálló életkezdéséhez** szükséges alapismeretek átadásához” (Szkr. 3. § (1) bek.)

Akkor, ha

- **alapfokú végzettséggel nem** rendelkezik és ...**dobbantó** programját ... elvégezte
- vagy **kizárólag alapfokú** végzettséggel rendelkezik és a **16. életévét betöltötte**. (Szkr. 3. § (2) a)-b).)

Műhelyiskola (Szkt., Szkr.) 2.

- „...tanuló, illetve a képzésben részt vevő **kiskorú** személy műhelyiskolában való **részvétele** ... Szkt. 71. § (2) bek. esetében (**kiskorú** kimaradása esetén tizennyolc éves koráig, de legalább egy részszakma megszerzéséig...) **nem utasítható el...**” (Szkr. 3. § (4) bek.)
- „...szakképző iskolai tanulót az ágazati alapoktatásban megillető **ösztöndíj felére** jogosult...” (Szkr. 3. § (5) bek.)
- „...**részszakma** megszerzéséről kiállított **szakmai bizonyítvány szakképesítést**, **ha** a ... felkészítés **dobbantó** program keretében és **műhelyiskolában** történt, államilag elismert **alapfokú végzettséget és szakképesítést** tanúsít és **legalább egy munkakör** betöltésére képesít” (Szkt. 15. § (1) bek.)

Kitérő: Magyar Pedagógiai Társaság, Agóra Oktatási Kerekasztal, 2013. november

- „A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához szükségesnek tartjuk megőrizni a speciális szakiskolák rendszerét”.
- „Az **SNI-s** gyerekek oktatása, megfelelő feltételek esetén együttnevelésük a **többségi diákokkal** szociális helyzetüktől függetlenül fontos esélyegyenlőségi kérdés”.
- „A „problémás esetek” kezeléséhez megfelelő számú szakemberre van szükség, szakmai szempontoktól függően vagy az iskolában, vagy külső szervezeteknél”.
- „Az iskolai szakképzés fontos feladata, ... a hátránykompenzáció. ... szükségesnek tartjuk biztosítani ehhez a gazdag programkínálatot, a megfelelő infrastruktúrát, a kellő számú és végzettségű szakembert (fejlesztőpedagógust, pszichológust, szociálpszichológust, munka-pályatanácsadót stb.)”.

Elvek az Szkt-ban

„A szakképzés **kiemelt feladata** a sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személy, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló speciális igényeinek figyelembevétele és **egyéni képességeihez** igazodó, **legeredményesebb fejlődésének** elősegítése a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése érdekében” (Szkt. 4. § (4) bek.)

Ingyenesség az Szkt-ban

állami, illetve együttműködési megállapodással rendelkező ... „szakképző intézményben ... **ingyenes** a szakképzésben **tanulói** jogviszony keretében való részvétel a **halmozottan hátrányos helyzetű** és a **sajátos nevelési igényű** **vagy fogyatékkal élő** személy részére” (Szkt. 3. § (1a) bek.)

Szkt. fogalmak - BTMN

beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) szerinti szakértői bizottság szakvéleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartás-szabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személynek, (Szkt. 7. § 1. pont)

(majdnem teljesen a Köznev tv. definícióját veszi át ((Jat. 3. § „szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos...”))

Szkt. fogalmak - SNI

sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személy: az a tanuló, illetve képzésben részt vevő személy, aki az Nkt. szerinti szakértői bizottság vagy a rehabilitációs hatóság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi - látási, hallási -, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral - súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral - küzd, (Szkt. 7. § 5. pont)

(majdnem teljesen a Köznevelési tv. definícióját veszi át ((Jat. 3. § „szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos...”))

Szkt. 61. § *[Az egyéni tanulmányi rend]*

A tanuló kérelmére - kiskorú esetében a kiskorú tanuló törvényes képviselőjének kérelmére - a Kormány rendeletében meghatározott kedvezményekben részesíthető, ha egyéni adottságai, **sajátos nevelési igénye** vagy egyéb helyzete ezt **indokoltá teszi**.

Szkr. 195. §

„(1) ...szakértői bizottság **szakértői véleményében egyéni tanulmányi rendet** javasol, az **igazgató** az egyéni tanulmányi rendet ... **köteles engedélyezni.**”

„(2) ... kérelemben meg kell jelölni ... kért **kedvezmények körét**, ... **módját és időpontját**, ... **indokoltságát**. ...csatolni kell az ... indokoltságát alátámasztó **bizonyítékokat.**”

„(4) Egyéni tanulmányi rend **legfeljebb két tanévre** engedélyezhető.”

„(5) ...a tanuló a következő **kedvezményekben részesíthető:**

a) **részleges vagy teljes felmentés** a **közismereti** oktatásban, illetve az **ágazati alapoktatásban** való részvétel alól,

b) **osztályozó vizsga** letételének a tanéven belül egyéni időpontban történő **engedélyezése**,

c) a **tanulmányi követelményeknek** a szakképző intézmény szakmai programjában előírtaktól **eltérő idejű vagy tartalmú teljesítése**

Szkt. 35. § [A foglalkozások]

„(4) A szakképző **intézmény köteles** a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók, illetve képzésben részt vevő személyek **felzárkóztatására**, a **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel** küzdő tanulók számára **differentiált fejlesztést** megszervezni.”

Szkt. 49. § [Az oktató kötelelességei]

„(1) Az oktató alapvető feladata a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy szakmai oktatása, illetve szakmai képzése, az ahhoz kapcsolódó törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, **sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személy** esetén az **egyéni fejlesztési tervben** foglaltak figyelembevételével.”

Szkt. 60. § [A tanuló értékelése és minősítése]

„(1) ... A **műhelyiskolában** értékelés, minősítés **nem alkalmazható.**”

„(2) A tanulói jogviszonyban álló **sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személyt**, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, az igazgató az Nkt. szerinti szakértői bizottság **szakvéleménye alapján mentesíti**

a) az **érdemjegyekkel** történő értékelés és **osztályzatokkal** történő minősítés **alól**, és **ehelyett szöveges értékelés és minősítés** alkalmazását írja elő,

b) - a **szakirányú oktatás kivételével** - egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az **értékelés és a minősítés alól.**”

////////////////////////////////////
Szkt. 94. § [Eljárás az **SNI** vagy **fogyatékkal** élő személy és a **BTMN** tanuló **felkészítése és szakmai vizsgálója** során]

- (1) bek. szerint az SNI és BTMN tanuló részére az Szkr.-ben „meghatározott **kedvezmények útján** kell biztosítani a sajátos nevelési igény, illetve a fogyatékoság jellegéhez **igazodó felkészítést és vizsgáztatást**”.
- (2) bek. szerint **BTMN** tanulót **fejlesztőpedagógiai ellátásban** és az Szkr.-ben meghatározott **kedvezményben** részesül.
- (3) bek. szerint kedvezmény kizárólag az annak **alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható**, és **nem vezethet** a szakmai követelmények alóli **általános felmentéshez**.

Szkt. 115. § szerint a tanuló vonatkozó **adata** a pedagógiai szakszolgálat **intézményei részére** és a szakképző intézmények között **továbbítható**

Szkr. SNI, BTMN tanuló esetében

28. § (4) „a **törzslapon fel kell tüntetni** a szakértői véleményt kiállító **szakértői bizottság nevét, címét**, a szakértői **vélemény számát** és kiállításának **keltét**, a **felülvizsgálat időpontját**”.

75. § (2) „**szakmai jogszabálysértésnek minősül**, ha a szakképző intézmény működése - a szakképző intézmény által ellátott feladatoktól függően - ... a **sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvét sérti**”.

153. § (2) „A tanuló részzakma megszerzésére nem iskolázható be, kivéve, **ha**

... b) a **tanuló sajátos nevelési igényének jellege kizárólag a részzakma megszerzését teszi lehetővé.**”

Szkr. 293. § BTMN tanuló esetében

(1) a **szakértői vélemény** alapján a BTMN tanuló számára

- a) a szükséges mértékben **fejlesztő pedagógiai ellátást biztosít,**
- b) **egyéni előrehaladású nevelést és oktatást,** valamint tanulmányok alatti vizsga letételét, továbbá
- c) **segítséget nyújt** ahhoz, hogy kötelezettségeit teljesíteni tudja.

(3) bek. szerint a kedvezményekről az **igazgató dönt,** de a **szakértői véleménytől nem térhet el.**

Szkr. 293. § **SNI vagy fogyatékkal élő** tanuló esetében

(2) a **szakértői vélemény** alapján az **SNI vagy fogyatékkal élő** személy részére

a) hátránya csökkentéséhez **szükséges mértékben egészségügyi és pedagógiai** célú **habilitációs, rehabilitációs** foglalkozást biztosít,

b) biztosítja az **egyéni előrehaladású nevelést és oktatást**, valamint **tanulmányok alatti vizsga** letételét, továbbá

c) **segítséget nyújt** ahhoz, hogy kötelezettségeit teljesíteni tudja.

(3) bek. szerint a kedvezményekről az **igazgató dönt**, de a **szakértői véleménytől nem térhet el.**

Szkr. 294. § a kedvezmények biztosítása

- (1) A **fejlesztő pedagógiai ellátást** valamint a **habilitációs, rehabilitációs foglalkozást**
- ha a személy oktatása **integráltan** történik, a **kötelező foglalkozásokon**,
 - **egyébként** a kötelező foglalkozásokon **felül egyéni fejlesztési terv alapján** kell biztosítani.

Az egyéni fejlesztési tervet

- a) **BTMN** tanuló esetében az Nkt. szerinti **fejlesztő pedagógus** (**Épr. 6. melléklet 15. sor**) ,
- b) **SNI vagy fogyatékkal** élő személy esetében az Nkt. szerinti **együttnevelést segítő pedagógus** (**Épr. 6. melléklet 28. sor**)

közreműködésével kell elkészíteni, évente legalább egyszer a **fejlesztés eredményét rögzíteni**. Kiskorú tanuló törvényes képviselőjét **tájékoztatni kell**.

////////////////////////////////////

Szkr. 294. § (2) A szakképző **intézményben nem**
foglalkoztatott szakember biztosításáról

- a) **BTMN** tanuló esetén a **szakvéleményt kiállító pedagógiai szakszolgálati intézmény,**
- b) **SNI vagy fogyatékkal élő** személy esetén az **utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat.**

keretében kell gondoskodni.

Szkr. 295. §a kedvezményekről szóló igazgatói

(1) engedélyben **meg kell határozni**, hogy **melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig** kell a **tanulmányi követelményeket teljesíteni**.

Ha az engedély a **szakmai program szerinti eltérést engedő*** rendelkezésével összhangban az évfolyam követelményének teljesítéséhez **egy tanítási évnél hosszabb** időt határoz meg, a **félévi osztályzatot** a **megnövelt tanítási idő felénél**, az **év végi osztályzatot** pedig a **tanítási idő végén** kell megállapítani.

(2) Az engedélyben - a *szakmai vizsga kivételével* - a **szakmai tartalmak tanulása alóli felmentés is adható**. Az ilyen mentesítés **kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló** körülménnyel összefüggésben biztosítható, és **nem vezethet a szakma megszerzéséhez szükséges követelmények alóli általános felmentéshez**.

//////////////////////////////////// *Szkr. 14. § A szakmai program

(5) bek. szerint a **BTMN** tanuló és az **SNI vagy fogyatékkal** élő személy tekintetében a szakképző intézmény szakmai programja

a) tartalmazza és **fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő programot**

b) az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez **egy tanítási évnél hosszabb időt is megjelölhet.**

Szkr. 296. § (1) A **tanulmányok alatti** vizsga során,

ha azt a **BTMN**, az **SNI**, illetve a **fogyatékoság jellege indokolja**, a tanuló számára

a) az **írásbeli** vizsgával összefüggésben

- aa) **meg kell növelni** az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt **legfeljebb harminc perccel**,
- ab) lehetővé kell tenni **segédeszköz használatát** vagy **segédszemély** igénybevételét, illetve
- ac) engedélyezni kell, hogy az **írásbeli vizsga helyett szóbeli** vizsgát tegyen,

b) a **szóbeli** vizsgával összefüggésben

- ba) **meg kell növelni** a **harminc** perc **gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel**, illetve
- bb) engedélyezni kell, hogy a **szóbeli vizsgát írásban tegye le**.

Szkr. 296. § A **tanulmányok alatti vizsga** tekintetében

(2) **Ha** a vizsgázónak az **igazgatói engedélyben** lehetővé tették, hogy az **írásbeli vizsga helyett szóbeli** vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli vizsgatevékenységből és szóbeli vizsgatevékenységből áll, **két vizsgatételt kell húznia**, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie. A **felkészüléshez** és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt **tételenként kell számítani**. A vizsgázó **kérésére** a **második tétel** kihúzása **előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt** kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

(3) **Ha** a vizsgázó a **szóbeli vizsgát írásban** teszi le, a vizsgatétel kihúzása után **külön helyiségben, vizsgáztató felügyelete mellett** készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére **harminc percet** kell biztosítani. A dolgozatot a **vizsgázó vagy** a vizsgázó kérésére a **vizsgáztató felolvassa**.

Szkr. 297. § (1)-(2) A **szakmai vizsga** tekintetében

a **BTMN** és az **SNI** vagy **fogyatékkal élő** személy részére az akkreditált vizsgaközpont a **szakértői véleményre tekintettel** az alábbi kedvezményeket biztosítja.

Az **interaktív vizsgatevékenységen**

- a **tanulmányok során alkalmazott segédeszköz** használatát vagy
- **segédszemély igénybevétele**t.

Halláskárosodott vizsgázó kérelmére a vizsgatevékenység **szóban** történő részének idejére - ha az indokolt - **jelnyelvi tolmácsot** biztosít.

Szkr. 297. § (3) A **szakmai vizsga** tekintetében

Ha azt a **BTMN** és az **SNI** vagy **fogyatékkal élő** jellege indokolja, a **vizsgázó igazolt kérelme** alapján az akkreditált **vizsgaközpont engedélyezheti**

- a) a vizsgázó **mentesítését** a vizsgatevékenység **idegen nyelvi része** vagy annak **egy típusa, szintje alól, ha** a vizsgázót a **szakmai oktatás során is mentesítették** az idegen nyelv **értékelése és minősítése** alól,
- b) az **interaktív** vizsgatevékenység **szóban történő** vizsgatevékenységgel vagy a vizsgatevékenység **szóban (??) történő részének** **interaktív** vizsgatevékenységgel történő **felváltását**,
- c) az **adott vizsgatevékenység** az arra meghatározott időnél **hosszabb idő alatt történő teljesítését** azzal, hogy a **projektfeladat** esetén a **hosszabbítás nem haladhatja** meg a projektfeladatra előírt időtartam **harminc százalékát**, *kivéve, ha a képzési és kimeneti követelmények másként rendelkeznek.*

Szakértői bizottsági szakvélemények szakképzős tanulókra az új Szkt., Szkr. hatálya alatt

„A szakmai vizsga teljesítésére vonatkozó javaslatok ...:

- az **írásbeli** vizsgával összefüggésben: meg kell növelni az *írásbeli feladatok* megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel;
- a **szóbeli** vizsgával összefüggésben: meg kell növelni a harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel...”

„A fent említett mentesítésekre és kedvezményekre való jogosultság miatt a tanuló tanulmányaival **és vizsgáival** kapcsolatban az **Nkt. 56. § (1) és (2)** bekezdése, a **100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet 6. § (7)** bekezdése és a **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet** az irányadó.”

Implementáció!!

Köszönöm szépen a figyelmet, hasznos további tanácskozást kívánok!